

ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

† *Γιαννάκη Ιωάννου*

Με τη βοήθεια του Θεού εισερχόμαστε σήμερα στην Αγία και Μεγάλη Εβδομάδα, η οποία είναι η λατρευτική αναπαράσταση των Παθών, της Σταύρωσης, αλλά και της Ανάστασης του Θεανθρώπου. Στις ακολουθίες των ημερών αυτών ο Ιησούς επαναλαμβάνει μέσα στο διαχρονικό λειτουργικό «σήμερα» τα σωτήρια και λυτρωτικά δρώμενα των τελευταίων ημερών της επίγειας παρουσίας Του.

Όλη αυτή η πορεία, πέρα από την ιστορική διάστασή της, έχει κι έναν βαθύ βιωματικό χαρακτήρα. Ο Ιησούς, ο Υιός του Θεού, αφού ταπεινώθηκε μέχρι σταυρικού θανάτου, συνέτριψε με την Ανάστασή του την παντοδυναμία του θανάτου για τη δική μας σωτηρία, για τη δική μας προσωπική λύτρωση. Αυτό σημαίνει πως ο Σταυρός κι η Ανάσταση δεν είναι ιστορικά συμβάντα του μακρινού παρελθόντος, αλλά και μηνύματα προσκλητήρια για τον καθένα από μας. Καλούμαστε να σταυρώσουμε μέσα μας την κακία, τον εγωισμό και την ιδιοτέλειά μας. Καλούμαστε, ταυτόχρονα, να αναστήσουμε μέσα μας τον νέο άνθρωπο, που αγωνίζεται ενάντια στη φθορά της αμαρτίας και χαριτώνει τη ζωή του. Καλούμαστε να ταπεινωθούμε μπροστά στον Σταυρό, αλλά και να συντριβούμε μετανοημένοι και αναγεννημένοι μπροστά στον κενό τάφο του Κυρίου.

Προτού κινήσουμε για το οδοιπορικό της Μεγάλης Εβδομάδας και πριν αναφερθούμε στο εορτολογικό περιεχόμενο της Μεγάλης Δευτέρας να υπενθυμίσουμε ότι οι βραδινές ακολουθίες από την Κυριακή των Βαΐων μέχρι και τη Μεγάλη Παρασκευή είναι όρθροι, δηλαδή, πρωινές ακολουθίες, που αναφέρονται στο τιμώμενο πρόσωπο ή περιστατικό εκείνης της μέρας. Γι' αυτό και κανονικά έπρεπε να τελούνται το επόμενο πρωινό. Για πρακτικούς και ποιμαντικούς, όμως, λόγους η Εκκλησία μετέφερε τις ακολουθίες αυτές στο προηγούμενο βράδυ. Έτσι το βράδυ της Κυριακής των Βαΐων ψάλλεται ο όρθρος της Μεγάλης Δευτέρας, το βράδυ της Μεγάλης Δευτέρας ο όρθρος της Μεγάλης Τρίτης κ.ο.κ. Η μετάθεση αυτή, ίσως, δημιουργεί κάποιες χρονικές συγχύσεις ως προς το πότε ακριβώς έγιναν τα γεγονότα του Θείου Πάθους, αλλά με λίγη προσοχή οι τυχόν παρανοήσεις μπορούν να αποφευχθούν.

Τη Μεγάλη Δευτέρα, όπως σημειώνει ο συναξαριστής *«μνείαν ποιούμεθα τοῦ μακαρίου Ἰωσήφ τοῦ Παγκάλου καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου καταρασθείσης καὶ ξηρανθείσης συκῆς»*. Δύο, λοιπόν, στοιχεία συνθέτουν το νόημα της σημερινής μέρας. Το ένα είναι η προσωπικότητα του Ιωσήφ, του ενδέκατου παιδιού του Ιακώβ, και το άλλο είναι το περιστατικό της συκιάς που ξεράθηκε μετά που την καταράστηκε ο Χριστός, λόγω της ακαρπίας της.

Ο Ιωσήφ, μια από τις σημαντικότερες προσωπικότητες της Παλαιάς Διαθήκης, θεωρείται τύπος και προεικόνιση του Κυρίου, καθώς πολλά σημεία της περιπετειώδους ζωής Του συσχετίζονται με παρόμοια σημεία της ζωής του Χριστού. Ο Ιωσήφ φθονήθηκε από τα αδέρφια του, πουλήθηκε από αυτούς ως δούλος, νίκησε τους πειρασμούς του Διαβόλου και φυλακίστηκε κατασυκοφαντούμενος. Στο τέλος, όμως, ο Θεός τον ανέδειξε αντιβασιλέα της Αιγύπτου, ανώτατο υπεύθυνο για την παροχή τροφής στους ανθρώπους σε εποχές μεγάλου λιμού. Ο Χριστός φθονήθηκε από τους συμπατριώτες Του, δοκιμάστηκε από τον Διάβολο, πουλήθηκε από τον μαθητή Του, συνελήφθη και καταδικάστηκε με ψευδομαρτυρίες, βασανίστηκε και θανατώθηκε, αλλά στο τέλος γνώρισε τη δόξα με την Ανάστασή Του και αναδείχθηκε η αληθινή τροφή του κόσμου, προσφέροντας στους ανθρώπους το Σώμα και το Αίμα Του.

Η άκαρπη συκιά, που δέχτηκε την κατάρα του Κυρίου και ξεράθηκε, συμβολίζει τους ανθρώπους εκείνους, οι οποίοι ζουν με την ψευδαίσθηση της τελειότητας, την έπαρση της αυτοδικαίωσης και τον εφησυχασμό της πνευματικής αυτάρκειας. Μοιάζουν με τους Φαρισαίους, οι οποίοι περίμεναν την πανηγυρική ανταμοιβή τους από τον Θεό για την υποτιθέμενη ευσέβειά τους και την πολυδιαφημισμένη καλοσύνη τους, αλλά εισέπραξαν τα φοβερά εκείνα «ούαί», με τα οποία στιγματίστηκε σε όλους τους αιώνες η υποκριτική και αλαζονική συμπεριφορά. Το μεγάλο ερώτημα είναι ποιοι είναι οι άνθρωποι αυτοί; Συνήθως, όταν αναφερόμαστε σε Φαρισαίους, η σκέψη μας πηγαίνει σε κάποιους άλλους χωρίς να περνά καν από το μυαλό μας ότι μπορεί η συμπεριφορά αυτή να χαρακτηρίζει και τη δική μας ζωή. Κι, όμως, ο φαρισαϊσμός είναι μια παγίδα στην οποία παρασυρόμαστε όλοι όσοι μετατρέπουμε τη σχέση μας με τον Θεό σε μια τυπική τήρηση κάποιων υποχρεώσεων, όλοι όσοι αντιμετωπίζουμε τους συνανθρώπους μας με μια επικριτική υπεροψία και όλοι όσοι φροντίζουμε με προσοχή για την άψογη εξωτερική, κοινωνική εικόνα μας, αλλά αδιαφορούμε για τα πάθη και τις αμαρτίες που διαπράττουμε στα κρυφά. Η άκαρπη συκιά, λοιπόν, είμαστε όλοι εμείς που δεν έχουμε ουσιαστικά έργα και καρπούς μετανοίας, όλοι εμείς που αγνοούμε την αλήθεια της πίστεως και αρκούμαστε στην επίδειξη και την προβολή. Η απόδειξη και το αψευδές τεκμήριο της Χριστιανικής ιδιότητάς μας δεν είναι η απλή διακήρυξη της πίστεως, αλλά η έμπρακτη εφαρμογή της. Αυτό, αν το συνδέσουμε με τη Μεγάλη Εβδομάδα, σημαίνει ότι κανένας δε λογιέται Χριστιανός, αν δεν βιώσει εμπειρικά τον Σταυρό και την Ανάσταση του Κυρίου, υπομένοντας όσο πιο αγόγγυστα μπορεί τις διάφορες δοκιμασίες, μετανοώντας ταπεινά για τις αμαρτίες του και αποδεικνύοντας τη μετάνοιά του με έργα αληθινής αγάπης.

Η Μεγάλη Δευτέρα, όπως πολύ ωραία επισημαίνει ένας ύμνος της ακολουθίας, «*λαμπροφορεῖ τὰς ἀπαρχὰς τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου*», δηλαδή, παρουσιάζει με λαμπρότητα την έναρξη των παθών του Κυρίου. Η αυλαία των Παθών ανοίγει και

το οδοιπορικό μας στη Μεγάλη Εβδομάδα ξεκινά. Η προτροπή του υμνογράφου είναι πάντα επίκαιρη και σαφέστατη: *«Με διάνοια καθαρή από την αμαρτία ας συμπορευτούμε με τον Χριστό για να σταυρωθούμε μαζί Του και για χάρη Του να νεκρώσουμε τον εαυτό μας ως προς τις κοσμικές ηδονές»*. Η συμπόρευση με τον Χριστό προϋποθέτει συσταύρωση και νέκρωση αμαρτιών. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να αναστηθούμε μαζί Του και να γευτούμε την αληθινή χαρά που η μετάνοια, η ταπείνωση και η αγάπη γεννούν. Μόνο έτσι θα ολοκληρώσουμε με επιτυχία το οδοιπορικό μας στη Μεγάλη Εβδομάδα, το οδοιπορικό από τον θάνατο στη ζωή, από το σκοτάδι στο φως, από την πλάνη στην αλήθεια, από τον εγωισμό στην αγάπη.